

ระบบทุนและสินเชื่อในการทำมีดของชุมชนบ้านอรุณฤกษ์
ตำบลท่าช้าง อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

Financial and Credit System in Knife - Making of
Ban - Aranyik Community Nakornluang District
Pranakornsri - Ayutthaya Province

วิทยานิพนธ์

โดย

นายสุชาติ แจสุภาพ

เสนอต่อคณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร

พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)

พ.ศ. ๒๕๓๘

วิทยานิพนธ์ : ระบบทุนและสินเชื่อในการทำมีดของชุมชนบ้านอรัญญิก

Financial and Credit System in

Knife-Making of Ban-Aranyik Community

โดย : นายสุชาติ แจสุรภาพ

Mr. Suchart Jaesuraparp

นักศึกษาคณะพัฒนาสังคม : ภาคพิเศษ กทม. รุ่นที่ 2 รหัส 530351033

ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรพัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม) ได้

ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ลงนาม // ศาสตราจารย์ ดร. วิฑูรย์ วัฒนกุล ประธาน

ลงนาม // ศาสตราจารย์ ดร. วิฑูรย์ วัฒนกุล ประธาน

(ผศ.ดร.แสง วัฒนมงคลมาศ)

(ผศ.ดร.แสง วัฒนมงคลมาศ)

วันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2538

วันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2538

ลงนาม ศาสตราจารย์ ดร. วิฑูรย์ วัฒนกุล ที่ปรึกษา

ลงนาม ศาสตราจารย์ ดร. วิฑูรย์ วัฒนกุล กรรมการ

(อาจารย์วิชัย รูปชาติ)

(อาจารย์วิชัย รูปชาติ)

วันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2538

วันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2538

ลงนาม ศาสตราจารย์ ดร. วิฑูรย์ วัฒนกุล ที่ปรึกษา

ลงนาม ศาสตราจารย์ ดร. วิฑูรย์ วัฒนกุล กรรมการ

(ผศ.กรวีร์ ศรีกิจการ)

(ผศ.กรวีร์ ศรีกิจการ)

วันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2538

วันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2538

คณะพัฒนาสังคมอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรพัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)

อาจารย์ สุภา กวีติบุตร รองคณบดีรักษาราชการแทนคณบดี

(สุภา กวีติบุตร)

วันที่ กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2538

**ระบบทุน และสินเชื่อในการทำนิต
ของชุมชนบ้านอรัญญิก**

ชุดการวิจัยปฏิบัติการพัฒนาสังคม

เรื่อง

การโตขยาย หรือเจตขยาย

ของ

**ทัศนอุดมสหกรรมครัว เรือนทำนิต :
กรรมชุมชนบ้านอรัญญิก**

ตำบลท่าช้าง อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

โดย

ทีมงานวิจัยปฏิบัติการพัฒนาสังคมบ้านอรัญญิก
คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ดำเนินการวิจัยปฏิบัติการระหว่าง
๑๐ ธันวาคม ๒๕๓๕ - ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๘

หัวข้อ หมวด ก. ด้านการผลิต

๑. ผลิตภัณฑ์มีดอรัญญิก : ความเป็นอยู่ เป็นมา และเป็นไป
..... นายสมยศ สุขเจริญ
๒. บรรณวิธานภาพการบริหารการผลิตผลิตภัณฑ์มีดแนวโรงงานของชุมชนบ้าน
อรัญญิก ..... นายธเนศ สุจินตรา
๓. ระบบทุน และสินเชื่อในการทามีดของชุมชนบ้านอรัญญิก
..... นายสุชาติ แจสุรภาพ
๔. เทคโนโลยีการผลิตของผลิตภัณฑ์มีดของอรัญญิก : ความเป็นอยู่ เป็นมา
และเป็นไป ..... ร.ต.อ. อานาจ หาญไพฑู
๕. การใช้พลังงานในการผลิตผลิตภัณฑ์มีดของชุมชนบ้านอรัญญิก : ความเป็นอยู่
เป็นมา และเป็นไป ..... นายพลัง แห่งนคร

หัวข้อ หมวด ข. ด้านการตลาด

๖. โครงสร้างตลาดผลิตภัณฑ์แนวโรงงานของชุมชนบ้านอรัญญิก
..... นายธีรพันธ์ วรรณมโนมัย
๗. โครงสร้างตลาดผลิตภัณฑ์แนวศิลป์ของชุมชนบ้านอรัญญิก
..... นายจิโรทร ดันสกุล
๘. ความนิยมของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์มีดแนวศิลป์ของชุมชนบ้านอรัญญิก
..... พ.ต.ต. เพชรเกษม มงพลเมือง

หัวข้อ หมวด ค. ด้านสังคม

๙. วิศวกรรมการด้านโครงสร้างทางกายภาพของชุมชนบ้านอรัญญิก :
ความเป็นอยู่ เป็นมา และเป็นไป ..... นายเชิดศักดิ์ โพธิ์ทอง
๑๐. โครงสร้างทางเศรษฐกิจ และสังคมของชุมชนบ้านอรัญญิกในปัจจุบัน
..... พ.ต.ท. สุกิจ อ่วมวงศ์
๑๑. องค์กรทางสังคมของชุมชนบ้านอรัญญิก ..... นายสุรพงษ์ วงษ์สุบรรณ
๑๒. การค้นหา รูปแบบ อิทธิพลภาวณา และความสัมพันธ์ผูกพันกับพรรค และ
นักรบการเมืองของผู้นำชุมชนบ้านอรัญญิก ..... นายสุภมมงคล สุขากันยา
๑๓. วัฒนธรรมการทามีดของชุมชนบ้านอรัญญิก : ความเป็นอยู่ เป็นมา และเป็นไป
..... นายดุสิต ทองสาย

ระบบทุนและสินเชื่อในการทำมีดของชุมชนบ้านอรัญญิก
ตำบลท่าช้าง อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

Financial and Credit System in Knife - Making of
Ban - Aranyik Community Nakornluang District
Pranakornsri - Ayutthaya Province

วิทยานิพนธ์

โดย

นายสุชาติ แจงสุรภาพ

เสนอต่อคณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร

พัฒนบริหารศาสตร์มหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)

พ.ศ. ๒๕๓๘

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์เรื่อง : วิจัยปฏิบัติการเรื่อง ระบบทุน และสินเชื่อในการทำมิด
ของชุมชนบ้านอรุณอุทิศ ตำบลท่าช้าง อำเภอนครหลวง
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

โดย : นายสุชาติ แจงสุภาพ

วิชาเอก : การวิเคราะห์ และ วางแผนทางสังคม

ปีการศึกษา : ๒๕๓๗

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นการดำเนินการวิจัยปฏิบัติการภายใต้เรื่อง ระบบทุน และสินเชื่อในการทำมิดของชุมชนบ้านอรุณอุทิศ โดยการทำปฏิบัติการของ งานวิจัยชิ้นนี้ ใช้ทั้งแนวทางการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ และคุณภาพ กล่าวคือ ในเชิงปริมาณนั้นเป็นการศึกษาถึงข้อมูลพื้นฐานบางอย่างเช่น จำนวนประชากร จำนวนครัวเรือนผู้ผลิตมิด การกำหนดราคาซื้อขายและนำมาวิเคราะห์ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาเป็นด้านหลัก ส่วนในเชิงคุณภาพเป็นการศึกษาโดยเน้นการ ลงมือปฏิบัติการในพื้นที่ของผู้วิจัย ใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสังเกตแบบ มีส่วนร่วมและ การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม นอกจากนี้ยังศึกษาจากเอกสาร การเงินที่เป็นข้อมูลสืบเกี่ยวกับการลงทุน และสินเชื่อแล้วนำมาร่วมวิเคราะห์ เพื่อดูภาพรวมของปัญหาทั้งหมด

ผลการศึกษาภาพรวมดังกล่าว บรากรกว่า การประกอบอาชีพตัด อดสาหกรรมครัวเรือนทำมิดของชุมชนบ้านอรุณอุทิศ มีลักษณะของ "ภาพทวิลักษณ์" (Double Identity) กล่าวคือ ในด้านการขยายการผลิตมีภาพของการโต ขยายจากหมู่ ๖ และหมู่ ๗ ไปสู่หมู่อื่น ๖ หมู่ในตำบลท่าช้าง แต่เป็นโตขยาย ในแนวนอน (Horizontal) ไม่ได้โตขยายในลักษณะแนวตั้ง (Vertical)

ส่วนภาพที่สองคือ ด้านปัจจัยการผลิต ได้แก่ วัตถุดิบและวัสดุสิ้นเปลืองต่างๆ ถูก
พ่อค้าคนกลางครอบครองและผูกขาดเอาไว้ และด้านตลาดก็ถูกผูกขาดจาก
พ่อค้าคนกลางเช่นกัน ซึ่งเมื่อรวมสองภาพเข้าด้วยกัน ก็จะเป็นภาพของ
การโตขยายภายใต้การถูกครอบงำ (Growth Under Domination)

ส่วนด้านการวิจัยปฏิบัติการเกี่ยวกับทุนและสินเชื่อนั้น ยึดถือแนว
การศึกษา ๔ แนวทาง คือ

๑. ด้านโครงสร้างการใช้ทุนในการประกอบอาชีพตัดอุตสาหกรรมครัวเรือนท่ามิต

๒. วิวัฒนาการเกี่ยวกับโครงสร้างการใช้ทุนในการประกอบอาชีพ
ตัดอุตสาหกรรมครัวเรือนท่ามิต

๓. วิวัฒนาการเกี่ยวกับระบบสินเชื่อเพื่อการประกอบอาชีพตัด
อุตสาหกรรมครัวเรือนของชุมชนบ้านอรัญญิก

๔. ประสิทธิภาพในการบริหารสินเชื่อของผู้ประกอบการอาชีพตัด
อุตสาหกรรมครัวเรือนท่ามิต และ

๕. ตาเนนการปฏิบัติการสังคม

โดยสรุป ระบบทุน และสินเชื่อ ที่เป็นอยู่ในการประกอบอาชีพ
ตัดอุตสาหกรรมครัวเรือนท่ามิตของชุมชนบ้านอรัญญิก ทั้งสินเชื่อสถาบัน และ
นอกสถาบันต่าง เกื้อหนุนต่อผู้ประกอบการรายใหญ่ ส่วนผู้ประกอบการรายย่อย
โอกาสที่จะได้รับการเกื้อหนุนน้อยมาก ท้ายที่สุด ผู้ประกอบการรายย่อยจะ
เจาตาย (Decay) ในที่สุด

ABSTRACT

THESIS : Financial and Credit System in Knife-Making
to Ban-Aranyik Community

BY : Mr. Suchart Jaesuraparp

DEGREE : Master of Arts (Social Development)

MAJOR : Social Analysis and Planning

ACADEMIC YEAR : 1994

The research on the funding and loan system for knife-making in the Ban-Aranyik community was an action research study which emphasized both quality and quantity. The quantitative part included such basic data as the number of population, the number of knife-making households, and price fixing. These data were descriptively analyzed and explained. The qualitative part focused on the researcher's field study. Depth-interviews were conducted along with participative observation and general observation. Besides, the related literature on the confidential information about investment and loan was reviewed and analyzed to see the overall problems.

It was found that the handicraft cottage industry in the Aranyik knife-making community had a double identity. In other words, there was an expansion of knife-making industry from 6-7 villages to include another 6 villages in Tambon Tachang. However, the growth was horizontal, not vertical. Also, the production inputs, i.e., raw material and others were monopolized

by business middlemen and so was the market. When both sides of picture were combined together, the growth under dimination was remarkable.

In addition, the action research on funding and loan stressed five topics:

1. the funding structure of the cottage industry of making knife products

2. the development of the funding structure

3. the development of the loan system for knife-making in the Aranyik community.

4. the effectiveness of the loan management of the producers

5. the social action

In short, the funding system and loan system in the knife-making industry at the Aranyik community--both the institutional loans and other sources--only supported big producers, while small producers did not have a chance to gain advantage in this respect. Finally, it was likely that small producers would dissappear.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นวิจัยปฏิบัติการทางสังคม : ระบบทุน และสินเชื่อ ในการทำมิตของชุมชนบ้านอรัญญิก ตำบลท่าช้าง อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในการวิจัยปฏิบัติการครั้งนี้ ค่อนข้างมีความยุ่งยากลำบากซับซ้อน เนื่องจากเป็นงานวิจัยกลุ่ม (Package Research) และเป็นการวิจัยที่ลงมือปฏิบัติแก้ไขปัญหา เพื่อพัฒนา (Action Research and Development) และเลี้ยงก้อยอยู่พอสมควร ความสำเร็จของการศึกษานี้ ผู้วิจัยใคร่ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.แสง รัตนมงคลมาศ ที่จุดประกายความคิดชี้ทางกรอบการศึกษา และเอาใจใส่ดูแลให้คาบวิชาชี้แนะ ขณะวิจัยปฏิบัติการอย่างใกล้ชิดจนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ท่านอาจารย์วิชัย รุขชาติ ซึ่งท่านให้คาบวิชาที่มีประโยชน์อย่างยิ่งต่องานวิจัยนี้ และคอยเอาใจใส่ดูแล ติดตามด้วยความเป็นห่วงเป็นใยขณะปฏิบัติการ นอกจากนี้ผู้วิจัย ยังได้รับการแนะนำที่เป็นประโยชน์ เพื่อความสมบูรณ์ของวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ภรวิศรี ศรีภักกิจการ ผู้วิจัยใคร่ขอกราบขอบพระคุณมา ณ ที่นี้ด้วย

ในการปฏิบัติการที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยได้รับความช่วยเหลือ และร่วมมือด้วยดียิ่งจาก ท่านเอกอัครราชทูตจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประจำประเทศไทย (ฯพณฯ บุญเกิด แสงสิงศักดิ์) ท่านรองนายกรัชมณฑรี (นายบุญชู ไชจนเสถียร) ท่านอดีตผู้ว่าราชการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (นายบริติ ดันติพงศ์) นายอำเภอนครหลวงนายศุภธนะ ทวีระปัญญา นายบัญญัติ คาศรี อดีตกำนันแทนทองคำ ตำบลท่าช้าง และท่านเจ้าอาวาสวัดมเหยงค์ บ้านไผ่หนอง ที่คอยช่วยเหลือผู้วิจัย ตลอดช่วงของการทำวิจัยและปฏิบัติการ นอกจากนี้ยังมีชาวบ้านทำมิตอรัญญิก ทั้ง ๘ หมู่ ที่ได้ให้ความร่วมมืออย่างดีกับผู้วิจัย และคณะ ในด้านการให้ข้อมูลต่าง ๆ และที่สุด ผู้วิจัยกราบขอบพระคุณ บิดร มารดา คณาจารย์ผู้ประสิทธิ์วิชาการศึกษาความรู้ สร้างความเป็นคนแก่ข้าพเจ้าตลอดมา

สุชาติ แจ่มสุภาพ

คำนำ

วิทยานิพนธ์ เรื่อง ระบบทุน และสินเชื่อในการทำมิดของชุมชนบ้านอรัญญิก ตำบลท่าช้าง อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา หลักสูตรพัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาลังคม) ซึ่งผู้วิจัยเป็นนักศึกษาภาคพิเศษ รุ่นที่ ๒ ของคณะพัฒนาลังคม

ผลการศึกษาที่ปรากฏอยู่ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สามารถนำไปรับใช้ในการนานโยบายต่าง ๆ จากส่วนบน ลงมาส่วนล่าง หรือชนบทได้เป็นอย่างดี และอาจนำไปเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการศึกษา เพื่อต่อยอดองค์ความรู้ต่อไป อันเป็นการพัฒนาศาสตร์ด้านนี้ให้แพร่หลายยิ่งขึ้น

ผลการศึกษาครั้งนี้ สะท้อนภาพความเป็นจริงทางสังคมหลายประการสะท้อนช่องว่างระหว่างผู้มีโอกาส และผู้ด้อยโอกาสทางสังคม ซึ่งหมายถึง คนที่มีฐานะทาง เศรษฐกิจที่ดี และผู้ที่มีฐานะยากจนขั้นแค้น การศึกษานี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้มีจิตใจเป็นธรรมที่มองว่าประเทศไทยจะมีการพัฒนาทาง เศรษฐกิจที่ดี ควรจะมีการส่งเสริมให้ผู้ด้อยโอกาสทางสังคมมีรายได้เพิ่มมากขึ้น มาสู่ระดับที่สามารถเลี้ยงตนเอง และครอบครัวได้ ซึ่งผู้วิจัยได้นำคำสัมภาษณ์บางส่วนไว้ในภาคผนวก

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ถ้ามีส่วนดีอยู่บ้าง ผู้วิจัยขอยกความดีทั้งหลายทั้งปวงให้ชาวบ้านอรัญญิก ผู้ที่สละนามจรดกทางวัฒนธรรมในการทำมิดที่มีชื่อเสียง คณาจารย์ และเพื่อนร่วมงานทุกท่าน ส่วนความผิดพลาดทั้งหลาย และความไม่เหมาะสมประการใด ผู้วิจัยขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

นายสุชาติ แจ่มสุภาพ

กุมภาพันธ์ ๒๕๓๘